

тель преди освобождението. Завръзватъ се приятелски отношения, които траятъ до смъртта на Филаретова. За тѣхъ свидетелствува една обширна и ценна кореспонденция. Ето началото на първото запазено писмо до Н. Геровъ, отъ 23.V.1855 г.: „Брате Найдене! Ваши-тѣ писма всякоги сж были и ще бжджтъ за мене драгы и милы, ала това Ваше писмо отъ Вѣнж ми паднж като нѣкой даръ и особенно ма обрадва. Азъ зехъ да Вы пишѣж и се още не ми ся вѣрва, че ще имамъ честь да Вы видѣж лично и да ся запознаѣ съ Васъ, както отколѣ искренно желяѣхъ. Радвам ся премного и съ нетѣрпѣнье Вы чакамъ, за да ся наглѣдаме и наприказваме“ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, с. 449, № 268). На следната година Филаретовъ води коректурата на Геровия Руско-български речникъ. Презъ есеньта Геровъ му праща за прегледъ и мнение едно стихотворение, написано по случай коронацията на Александра II. Филаретовъ сподѣля съ приятеля си своитѣ мисли и намѣрения. По-късно, вече въ София, търси неговата подкрепа предъ турскитѣ власти. Съветва се съ него за обществени и частни работи — борба срещу гръцкото духовенство, училища, женитба, дипломатическа кариера. Най-сетне до Герова сж отправени и последнитѣ, трогателни думи на умирация вече Филаретовъ. Изобщо, това е едно бележито приятелство, изразъ на духовно сътрудничество между двама даровити общественици, което допринася твърде много за българското дѣло. Филаретовъ подържа сношения и съ брата на Н. Геровъ — Константинъ. На 12.IV.1856 г. той за първи пѣтъ загатва на Н. Геровъ, че стипендията на Денкоглу може да бжде дадена на брата му; на 1.V. с. г. вече съобщава, че Денкоглу се съгласява К. Геровъ да наследи Филаретова въ университета — съ едно задължение: Константинъ да стане учител въ нѣкой български градъ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, № 2351, 2354). Н. Геровъ пише до брата си: „Въ Москвѣ пръвж-тж годинж може да имашъ за ржководителъ г. Саввж Филаретовъ, който ся учи сега съ спомоществование-то отъ г. Денкоглу; той е твърдѣ добъръ момѣкъ и може да ти бжде весма полезенъ“ (28.IV.1856 г.)... „за всичко ще ти бжде твърдѣ добъръ ржководителъ“ (4.V.1856 г.; Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. I, № 656, 657). На следната година Константинъ съобщава: „Не трѣбва да ся грыжишъ вече за мене, защото-то бас Савва ще мя нареди, както трѣбва“ (24.V.1857 г., тамъ с. 431, № 686). Филаретовъ се грижи и за други млади българи. Тѣй, на прошенieto на К. Миладиновъ отъ 13.XI.1856 г. до Одеското настоятелство Н. Хр. Палаузовъ надписва: „Поручить его попечительству Ив. Н. Денкоглу и Филаретова въ Москвѣ“ (Д-ръ Ив. А. Георговъ, Документи отъ времето на нашето възраждане. Псп. кн. 63, с. 577—589). На 10.VI.1857 г. Н. Геровъ пише до Христо Георгиевъ за П. А. Недѣлковичъ, който заминава за Русия: „Може дѣдо Денкоглу и г. Филаретовъ да ся случать въ Петербургъ, кога стигне той, та тии щжтъ му прѣдстоятъ за всичко“ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. I, с. 230, № 367). — Отъ Москва Филаретовъ подържа сношения и съ Раковски. Той му събира спомощници за „Горски пѣтникъ“. По-късно, отъ София, сътрудничи въ неговия „Дунавскыи Лебедъ“ (вж. писмата въ настоящия отдѣлъ).